

Haapsalus on käes turismi kõrghooaeg ja vanalinnas arvukalt külalisi. Praegu puudub seaduses võimalus, et linn saaks nende pealt maksutulu teenida. JUHAN HEPNER

KOHALIK MAK

Läänemaal kehtestaks turismimaksu vaid Vormsi

Võimalikku turismimaksu pooldab Läänemaa omavalitsusjuhtidest vaid Vormsi vallavanem. Teised on kõhklevad või suisa vastu.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

Eestis on käinud aastaid arutelu, et kas omavalitsused võiksid kehtestada turismimaksu. Sellist maksu kogutakse näiteks mõnes Läti ja Leedu omavalitsuses, kus see on üks või kaks eurot iga inimese iga kohapeal veedetud öö kohta. Mujalgi Euroopas on selline maks. Näiteks massiturismi sihtkohaks olevas Amsterdamis on linnale minev turismitasu 12,5 protsenti majutuse hinnast. Lääne Eluga rääkinud Läänemaa omavalitsusjuhtidest väljendas selget toetust turismimaksu mõttele ainult Vormsi vallavanem Tanel Viks. Tema sõnul on Vormsi soovinud sellist võimalust aastaid.

„Mitte küll turismimaksu nime all. Meie oleme tahtnud võimalust kehtestada seda natuke teistmoodi: nii, et praamipiletil oleks piltlikult öeldes euro või paar juures. Üks osa sellest, näiteks kakskümmend protsenti, läheks liinipidajale menetlemiskuludeks ja ülejäänud saaks vald endale,” kirjeldas Viks.

Vallavanem märkis, et tegelikult on Vormsi probleem sarnane teiste väikesaartega ehk saareelanikel tuleb kinni maksta ka küllaliste tekitatud prügi käitlemine. „Minul ei ole õnnestunud kahekümne viie aasta jooksul näha ühtegi inimest, kes oma prügikotiga mandrile läheb, mis tähendab, et nende prügi jääb saarele. Teatud maksukoormus jääb inimestele, kes on sisse kirjutatud,” ütles Viks. Praamipileti lisatasu võimaldaks tema sõnul seda olukorda leevendada.

Turismimaks eeldab seadusemuudatust

Rahandusministeeriumi kommunikatsiooniosakonna juhataja Elo Ellermaa ütles Lääne Elule, et turismimaksu võimaluse loomine vajaks kohalike maksude seaduse muutmist.

Ellermaa lisas, et 2025. aasta alguses valmis regionaal- ja põllumajandusministeeriumis kontseptsioon kohalike omavalitsuste finantsautonoomia tugevdamiseks, mis nägi samuti ette turismimaksu kehtestamise võimaluse.

„Rahandusministeerium ei olnud selle vastu, sest see on maailmas laialt tuntud meede, mis võimaldab kohalikel omavalitsustel mõnevõrra katta turismiga seonduvat lisakulu. Tookord jäi see plaan seisma, kuid selle põhjuseid tuleks uurida regionaal- ja põllumajandusministeeriumist,” lisas Ellermaa.

Regionaal- ja põllumajandusministeeriumi kohalike omavalitsuste osakonna nõunik Kerli Ojakivi ütles, et 2025. aastal analüüsis ministeerium omavalitsuste ettepanekuid, sealhulgas turismimaksu. „Edasi liikus ministeerium siiski nende kohalike tasude ettepanekutega, millel seni puudus selge õiguslik alus, aga mida ministeeriumi analüüsi kohaselt juba mitmes omavalitsuses sisuliselt rakendati,” lausus ta.

„Tänavu aasta algul valitsus neid ettepanekuid ei toetanud ning seetõttu eelnõuga edasi ei mindud. Praegu ei ole ministeeriumis töös ühtegi eelnõu kohalike maksude loetelu täiendamiseks,” märkis Ojakivi.

Juhan Hepner

dab, et nende prügi jääb saarele. Teatud maksukoormus jääb inimestele, kes on sisse kirjutatud,” ütles Viks. Praamipileti lisatasu võimaldaks tema sõnul seda olukorda leevendada.

Viks on oma sõnul rääkinud teemast ka regionaalministriga. „Praegu on meil kohaliku maksu võimaluseks parkimistasu. Kus me Vormsil parkimistasu võtame? Reklaamimaks? Põlt-samaa selle kunagi kehtestas ja selle menetlemine läks kallimaks kui saadav tulu. Praamipileti lisatasu oleks reaalne ja saar-tele, eriti just väikesaartele tähtis,” lausus Viks.

Lääne-Nigula ei poolda

Lääne-Nigula volikogu esimees Sven Köster ütles, et ei pea selles vallas turismimaksu mõistlikuks. „Meil ei käi turiste üleliia palju. Me ei ole Jürmala, Pärnu ega Palanga,” ütles ta. „Kuidas seda üldse korjata? Tavaliselt korjatakse seda ööbimise lisatasuna. Minu arust on meil niikiuini Eestis turism päris kallis.”

„See nõuab analüüsimist. Ma ei tahaks öelda praegu ei ega jah, sest peaks vaatama, mida see tegelikult kaasa toob. Kuidas see turistide arvu mõjutaks, sest me ei taha neist ilma jääda. Teistpidi on tõsi seegi, et lisatulu Haapsalu linnale ei teeks paha,” rääkis Haapsalu linnapea Olavi Seisonen. Ta lisas samas, et praegusel ajal ei ole tõenäoline uutest maksudest rääkida.

„Meie ei ole seda arutanud,” märkis Lääneranna vallavanem Tarvi Sits. „Võimalus võiks ikka olla. Lõpuks on see ju kohaliku omavalitsuse pädevus. Minu enda arvamusest võiks vältida, et riik hakkab seda kuidagi täpselt ette kirjutama. Pigem nii, et antakse võimalus ja siis on juba kohaliku elu korraldamise küsimus, kas ja kuidas turismimaksu kehtestada.”

Sits lisas, et Lääneranna seisukohast on suurem küsimus see, kuidas meelitada välismaiseid inimesi, kes liiguvad läbi Lääneranna Muhu- ja Saaremaale.

„Täna on meil neli protsenti majutuse käibemaksu ja kaks protsenti tavalist käibemaksu juurde. See pakett ise läks juba kulukaks. Ei näe võimalust kuskilt veel maksumõnust. Kui makse nii palju tuleb, on ühel hetkel mõistlik ainult hooajaliselt lahti olla. Praegu oleme ikkagi aasta ringi avatud ja tahaks nii ka edaspidi jätkata,” lausus Saareväli.

Ettevõtjad skeptilised

Fra Mare spaahotelli juht Maret Sukles ütles, et turismimaks tähendaks taas ühte lisakulu. „Me ägame siin juba praeguste käes,” lausus ta.

Sukles lisas, et linnale oleks see samas võimalus koguda lisaraha heakorrasuseks. „Majutuse ettevõtjate poolelt vaadates aga ega enam ei suudaks, sest tegelikult see läheks meie taskust. Arvan, et praegu on terves Euroopas klient väga hinnatundlik. Me ei saa enam hinda tõsta,” nentis hotellijuht.

Varasemate riiklike maksumõnustade puhul on Suklese sõnul

majutusasutustele öeldud, et miks nad ei võiks tõsta hindu nii palju, kuipalju maksu lisandub. „See ei ole võimalik. Sa mängid turuhinnaga. Kui mina nii otsustaksin, valib klient lihtsalt selle koha, mis on temale taskukohane,” lausus Sukles.

Sukles tõstatab ka küsimuse, kuidas turismimaksu kogumine välja näeks.

Näiteks Jürmalas on põhimõtte, et sõidukijuht maksab piirkonda sisenedes sissesõidulao eest. „Sel juhul ei ole majutustetevõtte see, kes saab pihta. Kujutan aga ette, et Haapsalule oleks väga ebatavaline midagi lukku panna,” märkis ta.

Roosta puhkeküla üks omanikke Siim Saareväli ütles, et turismimaks teeks ettevõtjate elu kindlasti keerulisemaks.

„Alles eelmisel aastal pani riik meile neli protsenti majutuse käibemaksu ja kaks protsenti tavalist käibemaksu juurde. See pakett ise läks juba kulukaks. Ei näe võimalust kuskilt veel maksumõnust. Kui makse nii palju tuleb, on ühel hetkel mõistlik ainult hooajaliselt lahti olla. Praegu oleme ikkagi aasta ringi avatud ja tahaks nii ka edaspidi jätkata,” lausus Saareväli.

„Hüppeline maamaksutõus juba oli ja see on lisaks aasta-aastalt progresseeruv. Pluss aktsiisid ja muu. Majanduses on praegu üldse keeruline aeg,” lisas Saareväli.

Päästjad leidsid kassikoloonia

Väljakutse peale kohale sõitnud päästjad avastasid kahest Haapsalus Haava tänaval asu- vast garaažist kokku 20 luku taha pandud kassi – 17 poega ja kolm täiskasvanud looma.

Lääne päästkeskus edastas, et teisipäeva õhtul kella üheksa paiku said päästjad teate, et Haava tänava garaažidest hoo- vab vänget raipelhaisu ja kos- tab kasside kräunumist.

Lääne päästkeskuse kom- munikatsioonijuhi Anu Villman- ni sõnul pole tal andmeid, kas garaažid olid tühjad või mit- te ja mis seal täpselt lehkas. Küll aga nägid kohale jõud- nud päästjad lukustatud uste vahelt paistmas kassipoegi.

Päästjad saagisid tabalukud läbi. Kohale tuli politsei, kes omakorda teavitas Läänemaa koduta loomade varjupaika, kuhu loomad ka viidi. Läänemaa loomade varjupaiga juha- taja Helina Alp kinnitas Lääne Elule eile, et kassid on varjupaig- gas ajutiselt varjul, sest neid ei olnud kuskile panna.

Tegemist on mitme pesa- konna poegade, sest osa on paarikuised, osa nelja-viie kuu vanused. Albi sõnul vaja- vad garaažides luku taga olnud loomakesed arstiabi. „Silmad on kehvast seisus ja muid tervise- muresid on ka,” märkis Alp.

Kassid on Albi sõnul täiesti tavalised – eri värvi, aga kind- lasti mitte tõuloomi meenu- tavad. See välistab võimalu- se, et tegu võis olla põrandala- luse kassivabrikuga, kus paar- ritatakse ja müüakse tõutun- nistusega loomi ehtsate pähe.

Viimati tegeles varjupaik kassikolooniaga paar aastat tagasi, kui Haeskast leiti samuti paarkümmend metsikult ela- vat looma.

Eile lõuna paiku valitses Haava tänava garaažide ümber vaikus. Paar inimest ütles Lääne Elule, et pole kassikolooniast midagi kuulnud. Kaks ühes vahekaigus asuvat garaaži oli politsei kin- ni pitseerinud. Mõlemad tun- dusid olevat heas korras: kor- ralikult lukustatavad, ukсед suhteliselt värske värvi- kihiga kaetud ja ukseesised niidetud.

Villmann sõnul pole Läänemaa viimastel aastatel korda- gi juhtunud, et kassikoloonia juurde pääsemiseks oleks vaja olnud päästjate abi. „Üldse juh- tub harva, et päästjad kutsu- takse appi, et avada ligipääs suletud hoonesse, kus viibi- vad loomad,” sõnas Villmann.

2020. aastal võeti Väike-Läht- ru külas omanikult ära 28 hoo- letusse jäetud koera, aga need elasid aedikutest. **KAIE ILVES**

Haava tänava garaaž.

AVAR OEPÄ

● JUHTKIRI

Riik ei lase turiste maksustada

Kõik, kes on käinud puhkusereisil mõnes Vahemere äärses suures osas turismitulust elavas riigis, teavad, mis on turismimaks. Seda korjavad kokku majutusasutused, kas majutuse hinnast eraldi või siis koos sellega, olenevalt kui mugavaks keegi oma klientide elu tahab teha. Maksu suurus on euro või paar iga veedetud öö kohta ehk kröömike kogukulust ning sellega kogutud raha kasutatakse nii turismitaristu parandamiseks kui ka kohalike inimeste turistidega lepitamiseks.

Meil ei tohi ent omavalitsused seda kehtestada, ehkki mõni väga sooviks, näiteks Vormsi, kus leitakse, et turistid toovad saarele prügi, aga ära ei vii. Kuid seda ei saa kehtestada, sest seadus ei luba. Ministeeriumid on küll arutanud selle maksu ja samuti teiste omavalitsuse maksude lubamist, aga plaan on praeguseks sahtlipõhja maetud.

Riigi seisukoht on arusaadav. Nemad koorivad maksumaksjalt niigi uute maksude kehtestamise ja olemasolevate tõstmisega seitse nahka, ärgu omavalitsus proovigu siit mingit penni vahelt lõigata. Pügame ise selle lamba karvutuks, ärge segage vahele. Omavalitsustele ise tuluallikate leidmist keelates saab neid ühtlasi paremini kontrolli all hoida.

Ometigi on selline asjade seis halb ning omavalitsused peaksid koos protestima, ükskõik, kas nad on siis parasjagu konkreetse turismimaksu poolt või vastu. Ega seda ei pea kehtestama, kui seadus lubab, aga selline võimalus võiks olla, koos teistegi kohalike maksudega. Kui see Vahemere ääres võimalik on, mis siis meid takistab.

● TEISED LEHED

Rohutirtsude lakkamatu sirin

ERR. Värskes Eurobaromeetri uuringus ütles tervelt 62 protsenti vastanutest, et suhtuvad Eesti tulevikku kas väga või üsna optimistlikult. 78 protsenti on enda ja oma pere tuleviku suhtes pigem optimistlikud. Kolmveerand on oma eluga kas väga või üsna rahul. 80 protsenti nõustus väitega, et Eesti on Euroopa Liidu liikmeks olemisest kokkuvõttes kasu saanud, kirjutab ERRi kommentaaris peaministri majandusnõunik Ardo Hansson. Selliseid vastuseid ei ootaks ilmselt keegi, kes kujundab oma pildi Eestist peamiselt igapäevaste pealkirjade, sotsiaalmeedia või poliitiliste vaidluste põhjal. Neid jälgides võib sageli jääda mulje, nagu oleks Eesti peaaegu kõigis tähtsais küsimustes läbi kukkunud, majandus püsivas kriisis ning valitsus eksimas pea igal sammul.

Enam kui kakssada aastat tagasi avaldas anglo-iiri riigimees ja filosoof Edmund Burke kuulsas teoses „Reflections on the Revolution in France” kujundi: „Kui pool tosinat rohutirtsu sõnajala all lakkamatult siristab ja nende hääli kostab üle kogu välja, samal ajal kui tuhanded tamme varjus rahulikult mäletsevad veised vaikivad, siis ärge kujutlege, et need, kes kõige rohkem kära teevad, on ainsad selle välja asukad.” Burke'i tähelepanek ei olnud niivõrd kriitika häälekate inimeste aadressil, kui võrd hoiatus ülejäänule, et avaliku arutelu mürataset ei tasu segi ajada ühiskonna tegeliku meeleoluga.

Sama oht on praegu ka Eestis. Avalikus ruumis saavad paratamatult rohkem tähelepanu need, kes väljenduvad teravalt, lihtsustavad rohkem ja pakuvad kõige süngemaid üldistusi. Kuid ühiskond, kus kolmveerand inimestest on oma eluga pigem rahul, ligi kaks kolmandikku vaatab optimistlikult Eesti tulevikule ning neli viiendikku näeb ELi liikmelisuses kasu, ei ole kriisis elav või lootuse kaotanud ühiskond.

Kõige valjem hääli ei ole alati kõige esinduslikum. Edmund Burke teadis seda juba rohkem kui kakssada aastat tagasi. Tasub seda meeles pidada ka nüüd, tõdeb Hansson.

● LAUSELAEN

„Ka kõige suurem murufänn väärrib puhkust, mil murutraktori asemel hoopis lamamistoolilt linnulaulu või ritsikakoori kuulata.”

Eesti loodusmuuseumi kogude osakonna juhataja **Lennart Lennuk**.
Lääne Elu, 14. juuli.

Uimastite tarvitamine on ka julgeoleku küsimus

Kriisihetkel eeldame, et inimesed tulevad riigile appi ja seisavad oma riigi eest. Loomulik tundub, et igaüks panustab siis, kui on vaja. Aga enne tasub küsida midagi ebamugavat.

Kas saame kriisiolukorras loota inimestele, kelle olemasolevate aastaid jätnud oma probleemidega üksi? Kas on õiglane oodata panust neilt, kellele abi otsimise asemel pakutakse sageli hukkamõistu ja häbimärgistamist? See küsimus ei puuduta ainult tervishoidu. See puudutab ka julgeolekut.

Uimastite tarvitamist nähakse sageli isikliku valiku ja terviseprobleemina. See on mugav vaade, sest nii saab vastutuse jätta üksikisiku kanda. Tegelikult ei jää uimastite tarvitamise mõju kunagi ainult ühe inimese kanda. Kui narkootikumide, alkoholi, tubaka ja e-sigarettide tarvitamine levib, mõjutab see inimeste tervist ja toimetulekut, aga ka töövõimet, peresid, kogukondi ning lõpuks kogu ühiskonna toimevõimet.

Meile meeldib mõelda, et julgeolek algab kaitseplaanidest, varudest ja kriisiharjutustest. Tegelikult algab see palju varem. Julgeolek sõltub ka sellest, kui palju on ühiskonnas inimesi, kes tulevad oma eluga toime, suudavad töötada, hoolitseda oma lähedaste eest ja vajadusel panustada ka kriisiolukorras.

Eelmisel aastal suri Eestis otseselt alkoholitarvitamisest põhjustatud haigustesse üle 500 mehe vanuses 20–55.

Sellele lisanduvad alkoholi tarvitamisega seotud surmad, näiteks vigastussurmad. Sama vanuserühma narkootikumidega seotud surmajuhtumeid oli üle 80. Need ei ole lihtsalt statistilised näitajad. Need on inimesed oma elu kõige aktiivsemas eas, inimesed, kelle teadmised, oskused ja panus on ühiskonnale kõige väärtuslikumad.

Surmad on aga vaid jäämäe tipp. Veel suurem on nende inimeste hulk, kelle tervis, töövõime ja elukvaliteet on uimastite tõttu kannatada saanud. Neid ei kajasta pealkirjad ega statis-

KRISTIINA MIKKO
sotsiaal-
ministeeriumi
nõunik

tikatabelid, kuid just nende kaudu jõuab probleem tööturule, peredesse ja kogukondadesse.

Kui rääkida julgeolekust, mõeldakse sageli sellele, mida teha siis, kui kriis on juba käes. Tegelikult määratakse riigi vastupanuvõime ära palju varem. See sõltub sellest, kui terve, sidus ja toimiv on ühiskond enne kriisi. Selles mõttes ei ole uimastite tarvitamise ennetamine ainult tervishoiu või hariduse küsimus. See on üks viis hoida ühiskonna toimevõimet.

Kui probleemidega tegeletakse varakult, on vähem inimesi, kes jäävad tööturult kõrvale, katkestavad õpingud või kaotavad sideme kogukonnaga. Kui neid probleeme eirata, kuhjuvad riskid vaikselt aastaid ja muutuvad nähtavaks alles siis, kui olukord on juba tõsine. Kriisi saabudes on nende probleemidega tegelemiseks enamasti hilja.

Sõltuvusprobleemidest rääkides keskendutakse sageli sellele, kuidas inimesi uimastitest eemal hoida. Palju vähem räägitakse sellest, miks inimesed abi ei otsi. Üks peamine põhjus on häbimärgistamine.

Kui inimene kardab hukkamõistu rohkem kui oma probleemi, jääb abi sageli otsimata. Probleem ei kao, vaid muutub varjatumaks. Inimesed

püüavad ise hakkama saada, lükkavad abi otsimist edasi ja jõuavad süsteemini alles siis, kui olukord on juba keeruline.

Seda peetakse vahel karmiks lähenemiseks, mis peaks inimesi vastutustundlikumaks muutma. Tegelikult ei ole sellel palju pistmist vastutusega. Häbimärgistamine ei ravi sõltuvust, ei vähenda tervisekahju ega too inimesi ühiskonnale lähemale. See tähendab suuremat koormust tervishoiule, rohkem katkenud tööelusid ja rohkem inimesi, kes jäävad ühiskonnast eemale. Seepärast ei ole stigma vähendamine pehme või kõrvaline teema. See on praktiline viis vähendada kahju, mis muidu aastatega kasvab.

Ükski ennetus ei tööta, kui sellele ei järgne toimiv tugi. See tähendab, et abi peab olema kättesaadav, sobiv ja kiire. Mitte ainult kriisihetkel, vaid ka siis, kui inimene püüab oma elu uuesti üles ehitada.

Ravi ei tähenda ainult meditsiinilist sekkumist. See tähendab ka võimalust õppida, töötada ja taastada sidemed ühiskonnaga. Kui selline võimalus on olemas, ei tähenda uimastite tarvitamine automaatselt elust välja kukkumist. Kui seda ei ole, muutub kõrvalejäämine sageli püsivaks. Ühiskond võidab iga kord, kui inimene tuleb tagasi tööturule, lõpetab õpingud või taastab kontrolli oma elu üle. Kaotab siis, kui inimene jääbki kõrvale.

Kõik see taandub lõpuks ühele küsimusele. Kas uimastite tarvitamist nähakse ainult probleemina, milles inimene ise on süüdi, või ka olukorrana, kus inimest tuleb aidata? Kui jätame inimesed oma probleemidega üksi, ei kao probleem kuhugi. Kaovad inimesed, kes võiksid olla osa lahendusest.

● **Häbimärgistamine ei ravi sõltuvust, ei vähenda tervisekahju ega too inimesi ühiskonnale lähemale. See tähendab suuremat koormust tervishoiule, rohkem katkenud tööelusid ja rohkem inimesi, kes jäävad ühiskonnast eemale.**

● TÄNAVAKÜSITLUS

Kas Haapsalu võiks kehtestada turismimaksu?

OLGA

Hotellis peatuvate turistide kohta ma ei tea. Elan mere ääres ja sinna on tehtud matkautode parkimiskohad. Kümme eurot maksad öö eest. Seal on WC. Teisel pool, kus WC-d ei ole, seal on viis eurot. See on mõttetu.

TIIT

Ei oska seda küll öelda. Tore, kui turistid on. Ei usu, kas selle pärast keegi tulemata jätab. Mäletan Jürmas, kus olen ise väga palju käinud, et maksin selle alati ära ja ei olnud mureks.

ANDRES

Ei oska öelda. Ega see vist turismi seisukohalt tark tegu ei oleks. Ei tea, Pärnu nagu kavatses, võib-olla siis ka Haapsalu? See asi on nii ja naa. Mingil määral vist peletaks turiste, aga kes tahab külastada, küll ta ikka tuleb.

KERTU

Paar eurot ei mõjutaks, et tuleme linna. Kui see kohaliku elu aitaks paremaks teha, siis on hea.

ENELI

Tegelikult, miks mitte, sest see on ju suvituslinn ja sissetulek suuremas osas ongi ju turistide pealt. Leian küll, et see võiks täitsa olla. Ma arvan, et see ei peletaks inimesi, kui see just hotellides on.

MALLE-LIISA

Oleneb, mida selle turismimaksu all üldse mõeldakse. Euro või kaks ei tapa ilmselt kedagi ära.

TOOMAS

Kogutaks turistide pealt, aga rahvale ei loe see midagi ju. Panevad selle sinna linnavalitsusele. Mis see rahvas sellest kasu saab? Need Ameerika autod olid siin, rahvas oli vihane selle pärast, et põristavad siin. Inimesed ei saanud sellest mitte midagi kasu. Ja automaks võtku maha!

HELLE

Minu meelest küll mitte. Turistid peaks tundma end teretulnuna. Minu meelest ei ole okei kehtestada maksu.

Küsitles **MARIA MAI SIIMUT**
Pildistas **JUHAN HEPNER**

Põliste taimede ja loomadega tegeleva MTÜ Maadjas liige, soomerootslane ja Häme ülikooli õppejõud Annika Michelson (keskel) uurib Heiki Ütsiku kasvatatud küüslauku.

KAIRE REILJAN

● KES OTSIB, SEE LEIAB

Pärandsortide otsijad leidsid Läänemaalt küüslauku

Teisipäeva pärastlõunal tõmbas Rõude küüslaugukasvataja Heiki Ütsik paar-kolm mugulat mullast välja ja andis pärandsortide inventeerijaile uurimiseks-säilitamiseks üle.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Rõudest reisivad küüslaugud Tartusse maaülikooli küüslaugu-uuri ja Priit Põldma kätte.

Enne, kui Ütsik need maast üles tõmbas, oli maaelu teadmuskeskuse juhataja Külli Annamaa neid kui pärandsorti tungivalt endale palunud.

Et Jõgeval asuvas geeni- ehk seemnepangas küüslauku säilitada ei saa, lähevadki need maaülikooli.

Aastanorm käes

Küll aga jõuavad seemnepanka Lääne- ja Raplamaa piiri pealt avastatud üle saja aastased aedoad – samuti pärandsort, mida ühes ja samas talus on kasvatatud 1920. aastatest peale. „Mõelda, mis kõik on alles,” ütles põliste taimede ja loomadega tegeleva MTÜ Maadjas liige, soomerootslane ja Häme ülikooli õppejõud Annika Michelson.

Sel nädalal Läänemaal aiamaid ja taluhoove inventeerinud Michelson ja Annamaa võisid käiku edukaks lugeda, sest kolme meetri kõrguseks kasvavad aedoad ja sinine küüslauk teevad kokku aasta normi. Annamaa käib pärandsortide otsimas igal suvel ja kui veab, siis paar-kolm tükki ka leiab. Mullu Raplamaal tuvastas ta suvega kaks eri pärandduba ja ühe -herne.

Jõgeva seemnepangas säilitatakse ligi 4000 seemet, aga sugugi kõik pole pärandsordid. Pank tegeleb ka uuemate seemnetega. „Kui sordidaretaja näiteks enam ei kasuta,” ütles Annamaa. Pangas on samuti talle heintaimede seemneid metsikust loodusest.

Nelikümmend aastat kortermajade taga aiamaal küüslauku kasvatanud Ütsiku mugulat tun-

nistati pärandsordiks kahel esiti kummalisena tunduval põhjusel. Kõigepealt ei osanud ta öelda, mis sordiga tegemist on, teiseks ei teadnud ta sordi vanust. „Mingi sinine. Võibolla Ukraina sinine. Juba mu isa ja ema kasvasid seda,” ütles Ütsik.

● Et taim pärandsordiks tunnistatakse, peab sort olema vähemalt poolsada aastat vana. „Eriti huvitavad meid eestiaeagsed sordid,” ütles Külli Annamaa.

Pärandsortidega aga nii käibki – nime ei pruugita teada ja kasvatatakse põlvest põlve. „Kui kõik on hästi, pole põhjust ju sorti vahetada,” märkis Michelson, seiras küüslaugupäid ja lisas: „Kohe näha, et pole poest ostetud! Ta on ikka mahlanel!”

Et taim pärandsordiks tunnistatakse, peab sort olema vähemalt

poolsada aastat vana. „Eriti huvitavad meid eestiaeagsed sordid,” ütles Annamaa. Et vanust tõendada, kogub maaelu teadmuskeskus veel lugusid – kes ja mis asjaoludel võis sorti kasvatama hakata. „Need lood on tihedasti põimunud inimese enda ja tema perekonna looga,” ütles Annamaa.

Juhtub, et pärandsorte ei osata just sel põhjusel tähele panna – need on kogu aeg olnud ja inimesed ei tule selle peale, et need on midagi erilist. Michelsoni sõnul on neil suur väärtus.

Järjepidevus katkes

Pärandsordid on vastupidavamad, aga surid vahepeal peaaegu välja, sest taludest koliti linnadesse ja järvepidevus katkes. Seemnepangale on iga leid kulda väärt, aga sama väärt on inimesed, kes tahaks pärandsortide ise kasvatada. „Seemnepank pole muuseum,” märkis Annamaa. „Tahame, et neid kasvatataks ja jagame soovijaile välja.”

Suurpõllumehi pärandsordid ei huvita, sest need pole mehhaniseeritavad. „Kasvõi sedasama kolme meetri kõrguseks kasvavat uba ei saa masinatega koristada,” märkis Michelson.

Kuigi seemneid ostetakse lausaliselt poest, on Michelsoni sõnul siiski kaks aiaasukat, mis põlvest põlve jätkavad oma eksistentsi pärandsortidena – mädarõigas ja rabarber. Soome rabarbereist 60 protsenti on Michelsoni sõnul üks ja sama vana Inglismaalt pärit sort.

Pärandsortide inventeerijatega liitunud botaanik ja MTÜ Maadjas liige Tõnu Ploompuu leidis Rõudest lõhnava neitsikummeli ja liht-naistepuna – vanad õistaimed –, aga tõdes, et pärandumbrohuga on kehvasti.

„Põld-varsapõlve võiks sellistes kohtades olla, aga ei ole,” sõnas Ploompuu. Pärandsordiks ei saanud lugeda ka flokse: „19. sajandi aialill küll, aga vanadele sortidele on jahukaste üks null ära teinud.”

Evecon loodab tuleval aastal alustada Lääneranna tuulepargi ehitamist

Energiaettevõtte Evecon tegevjuht Karl-Joonatan Kvell ütles Lääne Elule, et kui Lääneranna tuuleparkide eriplaneeringu kehtestamine ja järgnev projekteerimistingimuste ja ehitusloa menetlus läheb plaanipäraselt, tahaks Evecon alustada Vatlal, Kiskal ja Paatsalu kandis tuulepargi ehitusega 2027. aastal.

Park võiks Kvelli sõnul sel juhul valmis saada kaks aastat hiljem ehk 2029. aastal.

Lääneranna vallavalitsus teatas möödunud nädalal, et valla tuuleparkide eriplaneeringu alade 3 ja 3b ehk Vatlal, Kiskal ja Paatsalu piirkonda puudutav detailne lahendus on koostatud ja läheb

30. juulist kuuks ajaks avalikule väljapanekule.

Kavandatud tuulikute kogukõrgus koos laba ja vundamendiga oleks sellel alal kuni 288 meetrit. Detailse lahenduse koostamise käigus vähendati alal tuulikute arvu aga kahekümnelt neljateistkümneni.

Tuulikute arvu vähendamise põhjus oli keskkonnaameti seisukoht, et kahekümne tuuliku tuulepargi rajamisega kaasneksid ebasoodsad mõjud linnustikule, mida pole võimalik leevendada.

Kvelli sõnul on Eveconile tähtis elluviidava lahendusega edasi liikuda ja tootmismahutu mitte

maksimaalseks muuta – kui selle hind on täiendavad pikaajalised uuringud.

„Seetõttu jätsime suure osa planeeringualast tuulikuteta. Üsune, et neljateistkümnepositsiooniga lahendus on tasakaalustatud kompromiss, mis võimaldab projektiga edasi liikuda ning rajada piirkonda endiselt märkimisväärse taastuvenergia tootmisvõimsuse,” ütles Kvell.

Evecon on Lääneranna vallas energiaprojekte arendanud alates 2021. aastast.

„Siin asuvad meie rajatud Kirikmäe päikesepark ning ehitamisel olev Sipa akupark. Näeme piirkonnas head võimalust eri-

nevate taastuvenergia tootmis-seadmete ja salvestuslahenduste sümbioosiks, mis aitab elektrit toota paindlikumalt ning loob eeldused ka uute elektritarbijate ja ettevõtlike arenguks piirkonnas,” ütles Kvell.

„Eriplaneeringu alad 3 ja 3b sobivad selleks hästi, sest tegu on hõreda asustusega piirkonnaga ning sealsed tuuleolud võimaldavad rajada konkurentsivõimelise maismaatuulepargi,” lisas Kvell.

Konkreetset tuulikumudelit ei ole Kvelli sõnul pargile veel välja valitud. „Valik tehakse projekti järgmises etapis tuulikute hanke käigus. Planeeringu aluseks on

ligikaudu 7 MW võimsusklassi tuulikud. Neljateistkümnepositsiooni korral oleks tuulepargi kavandatav koguvõimsus suurusjärgus 98 MW, kuid lõplik võimsus sõltub valitavast tuulikumudelist,” rääkis ta.

Tuulepargi koguinvesteering selgub Kvelli sõnul samuti projekteerimise ja hanke käigus.

„Tänaaste maismaatuuleparkide turuhindade põhjal võib arvestada investeeringuga suurusjärgus 1,3–1,6 miljonit eurot ühe paigaldatud megavati kohta,” märkis ta. 98 MW pargi puhul oleks summa seega vahemikus 127–156 miljonit eurot.

JUHAN HEPNER

● LÜHIDALT

Elering ei luba Hara sadama süvendamist

Noarootsi osavallakogu esimees Aivo Hirro saatis plaanitava Est-Link 3 merekaabli kohta juunis Eleringile ettepaneku, et tasakaalu leidmiseks arendaja ja kogukonna vahel võiks Elering süvendada kaabli paigaldamise käigus Hara sadama laevatee. Kaabel peaks maabuma Lääne-Nigula vallas.

Eleringi projektijuhtimise koordinaatori Brenda Penti juulis tarbijakaitse- ja tehnilise järelevalve ametile edastatud KMH programmi arvamuste ülevaates märgiti, et Elering seda siiski lubada ei saa.

„Elering ei saa endale võtta kohustust süvendada Hara sadama laevateed. Eleringil on EstLink3 merekaablite projektis kohustus tagada, et kaablite paigaldamisel merepõhja ei halveneks Hara lahe, sealhulgas Hara sadama laevatee olukord ning kui see tähendab, et vaja on süvendada Hara sadama juurdepääsu, siis seda ka tehakse,” vastati osavallakogu ettepanekule.

Lisaks soovis Hirro osavallakogu nimel, et täpsustatakse ka lapuügi võimalusi kaablite kaitsevööndis ning kaardistatakse ja säilitatakse kaablikoridoris asuvad laevavrakid, mida võimalusel eksponeeritaks rannarootsi kultuuripärandina. Elering vastas, et neid teemasid käsitletakse KMH programmis kavandatud uuringutes.

Juhan Hepner

Läänlased on vähe MES-ist laenanud

Läänemaa elanikud ja ettevõtted on ühed väiksemad maaelu sihtasutusest (MES) laenajad, näitab sihtasutuse koostatud statistika.

Praegu ulatub MES-i laenuportfell 163,8 miljoni euroni ning käendusportfell 67 miljoni euroni. Kehitavaid laenulepinguid on 1308 ja käenduslepinguid 621.

Kõige rohkem on kasutatud laene ja käendusi Saaremaal, kus laenulepingute maht ulatub 38,8 miljoni euroni ning ettevõtjate pangalaenule antud käenduste maht 14,6 miljoni euroni. Läänemaal on võetud 5,4 miljoni euro eest laene ja ühe miljoni euro eest käendusi. Hiidlased on laenanud 3,4 miljoni euro eest ja nende laene on käendatud 1,1 miljoni euro.

Suurima osa MES-i laenuportfelli moodustab põllumajandus – enim on rahastust kasutanud loomade- ja linnukasvatuse, teraviljakasvatuse ning segapõllumajanduse ettevõtted. 12 protsendi ulatuses on MES-i portfellis eluaseme kaasa laene: pankade ja sihtasutuse ühine lahendus, mis aitab inimestel ehitada, osta või renoveerida kodu maapiirkondades.

Lääne Elu

Väliskaubandus kasvab

Statistikaameti väliskaubanduse statistika kohaselt kasvas Läänemaal esimese viie kuuga import välisriikidest 32,6 protsenti võrreldes eelmise aasta sama ajaga. Eksport kasvas üheksa protsenti.

Aasta esimesel viiel kuul importisid Läänemaal registreeritud ettevõtted kokku 14 miljoni euro eest kaupu, mis ületas tunamullust importi 4,6 miljoni euroga. Samal ajal eksporditi kokku 34,3 miljoni euro väärtuses kaupu, 3,1 miljoni euro eest enam kui mullu.

Lääne Elu

Haapsalus juhtus liiklusõnnetus

Teisipäeval kella 11 ajal juhtus liiklusõnnetus Uuemõisa ülekäiguraja juures, Äasmäe–Haapsalu–Rohuküla tee 69. kilomeetril. Politsei teatel sõitis 25aastane naine sõiduautoga Toyota Yaris tagant otsa ülekäiguraja ees peatunud sõiduautole Mercedes-Benz, mida juhtis 63-aastane mees. Toyota juht toimetati haiglasse.

Lääne Elu

● MAAPÕU PEIDAB

Arheoloogid uurivad Ehmja kalmet

Arheoloogid Heikki Pautsi juhtimisel on pöördunud tagasi aastate eest uuritud Ehmja kalme juurde, lootuses saada uuemate meetoditega uut infot unikaalse kalme kohta.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Töö Ehmja kalmel algas eelmisel ja lõpeb sel nädalal. Arheoloogide peamine eesmärk on läbi sõeluda mullahunnikud, mis on jäänud kalme varasemast uurimisest aastail 1981 ja 1991.

„See on üks viimaseid varem kaevatud kalmeid, mille mullahunnikud on veel alles ja mille puhul on lootus täiendavat infot saada,” põhjendas Pauts, miks Ehmja kalme järeluurimine käsi võeti. Varem on arheoloogid samal viisil kaevanud läbi mullahunnikuid Maidla ja Ahli kalmel.

Ajal, mil neid kalmeid esimest korda uuriti, ei kasutatud kalme kultuurikihi uurimiseks veel sõela, vaid arheoloogid uurisid maapinda kiht kihi haaval kühlvitega. Nii võis osa leide ja luukilde märkamata jätta.

Eriline kalme

Maidla ja Ahli kalmel on mullahunnikute sõelumisega välja tulnud terve hulk huvitavaid leide. Esimene nädal Ehmjas aga sellist rõõmu pole pakkunud. „Täielik anomaalia,” ütles Pauts. „See hunnik, mida praegu kaevame, oleks nagu aianduskeskusest tulnud – ilus must muld ja leide on väga vähe.” Põhjus leidudeta arheoloogid siiski pole jäänud. Nii mullahunnikust kui ka ümbruskonnast tuli päevavalgele paar 5.–6. sajandi pannalt, loomapea kujutisega rihaotsikuid, jäänaid, naaste ja ilus sõlenupp, veidi keraamikat, tulekivi ja sepahaamri katke, mis Pautsi sõnul võib olla ka hilisemast ajast.

Ehmja kalme on Läänemaa ja terve Eesti muinasaegsete matusepaikade seas eriline, sest seal maeti surnuid maa-alustesse lohkedesse. „Need lohud on hästi veidrad nähtused Eesti arheoloogia- ja muinasteaduse valdkonnas,” ütles Pauts. Ta lisas, et Skandinaavias

Tänavusi Ehmja kaevamisi juhatav arheoloog Heikki Pauts näitab leide kolleegile Anton Pärnale, kes osales 1980. aastatel Ehmja kalme uurimisel.

KAIRE REILJAN

gias. Neid pole väga palju millelgi võrrelda,” ütles Pauts.

Pautsi sõnul on Läänemaal siiski näiteks Kirimäelt teateid lohku maetud esemetest ja luukildudest. Kuid et Kirimäed uuriti juba 1920. aastatel, ei saa kindel olla, millega seal tegemist oli.

„Keegi pole siiani suutnud välja mõelda, et kust selline matuselohkude nähtus on siia tulnud,” ütles Pauts. Ta lisas, et Skandinaavias

on enam-vähem samal perioodil 5.–6. sajandil sarnaseid kamberhaudasid. „Võib-olla midagi sellega seoses, aga kindlat tõestust ei ole,” ütles arheoloog.

Matuselohkude olemusest 1980. aastate kaevamistega päris selgust ei saadud. „Lohud olid väga veidrad,” ütles Pauts. „Oli selliseid, kus olid ainult ilusad asjad ja ei ühtegi luud ning oli selliseid, kus polnud ühtegi leidu, vaid üks põletatud luukild.”

Ka leiud olid lohudes eri ajast ja segamini – uuemad leiud sügavamal, vanemad kõrgemal. Pautsi sõnul on üks võimalus, et lohud on mingil ajal läbi kaevatud või on siis hilisemate põletusmatustega segatud.

Ehmja kalmet kasutati 5.–6. sajandil ja selle kohale rajatud kivilalmesse maeti taas 10.–12. sajandil. „Ahli kalmes oli samamoodi,” lisas Pauts.

Erakordsed leiud

Kui arheoloogid 1982. aastal Ehmja kalmet arheoloog Mati Mandeli juhtimisel uurima jõudsid, oli osa sellest kündmistega lõhutud. Põllult leitud 5.–6. sajandi esemed kõitsid arheoloogide tähelepanu, sest selle perioodi leide oli varem saadud Lihula kalmeist.

1980. aastatel Ehmja kaevamistel osalenud arheoloogi Anton Pärna sõnul oli Ehmja leiumater-

jal erakordne. „Puhas Skandinaavia värk,” ütles ta.

Pautsi sõnul oli Ehmja kalme rikkalik ja huvitav leiumaterjal teine põhjus, miks ta otsustas just Ehmja mullahunnikud nüüd ette võtta.

Ehmja kalme uurimine jätkub ka järgmisel aastal ja Pautsi sõnul ei saa välistada, et mullahunnikute alt võib päevavalgele tulla veel mõni matuselohk.

Ajarännak hõrkude maitsete keskel

Haapsalu kuursaal avas suvehooaja puhul uksed ja pakub taas rikkalikku menüüd einestamiseks.

Haapsalu kuursaal. Silmi paitav elegantne puitpits, iidsete ajastute hõng ja endiste aegade puudutus. See on kultuuri ja maitseelamuste kohtumispaik, mis meelitab alatasa enda juurde tagasi pöörduma, kandes küllastajani unustatud eilsete miljöös.

On krooniliselt tasane pühapäeva pärastlõuna, mil rahvas hakkab tasapisi kuuortlinnast välja voolama. Ameerika autod nähtud, teevad turistid siit sääred. Ja võibolla mõned kohalikudki. Aga mina luban endal peitu pügeda möödunud sajandisse, isegi kui vaid üheks silmapilguks, mõneks suutäieks.

Nooruke püüdlük ettekandja märkab mind peaaegu kohe ja tõttab otsejoones minu juurde. Juhatab lauda nagu rafineeritud ja idüllilistes paikades kombeks. Justkui kardaks, et hindu nähes ära lähen. Mind ootab akna ääres laud vaatega merele. Kollakashallid lained loksuvad õrna tuule käes, olles nii lähedal, ent samas kättesaamatud. Vaid vaatamiseks.

Ettekandja vuristab mulle kiiresti peaaegu terve menüü ette, pühapäevale kohaselt on brantš. Valitud road, kohustuslikud kolm käiku. Olgu, võib ka nii. Lasen silmadega üle menüü ja jään pidama saksapärase *bratwurst*’i juures. Magustoidu puhul on valiku langetamine kergem – lauspalavuse pärast on jäätis ainuõige otsus. Vähemalt mina nimetan seda ettekandja kuuldes jäätiseks, kartes peent prantsuse nime *pain perdu* valesti hääldada. Joogiks valin *elderflower spritz*’i. Piparmünt ja laim, minu tavaline repertuaar.

Ootan. Taustaks mängivad palad nagu „I Got You Babe” ja

Focaccia ja hapusai.

3 x MARIA MAI SIIMUT

„Pretty Woman”. Mu seltsiline on Lilli Luugi „Lühike sõjaajalugu”. Verivärske kõide, millest veel trükilõhnagi tulvab ja mis oma kreemja kaanega lohutust pakub. Loen esimese lehekülje, tähelepanu hajub. Kahe paarikese jutuvadin tükib mu kõrvu, õhuline puitpits rööbib keskendumisvõime. Lainetav meri nõuab oma osa. Nende võit. Pole pääsu, raamat tuleb langetada. Sõda ja puitpits ei käi kokku.

Esimene käik, eelroog. *Focaccia* ja hapusai, kõrval suitsukalamäärre ja basiilikupesto ning kirsstomatsalat. Tõstan suitsukalamäärre viisakalt taldriku servale. Kuid krõbe hapusai ja värske basiiliku-

pesto teevad oma töö ning viivad mind üdini hõrkude maitsete laienele. Mojito pakub soojale saiale vaheldust, tuues sisse nüansi laimist värskest. Paljutootav avaakord.

Süüvin vahelduseks jälle pilguga merele, raamat jääb langetatuna lauale. Loen mõni teine kord. Korraga kangastuvad silme ees hoopis viimase lihvi sätitud laiade kübaratega daamid, kel seljas maani ulatuvad volangidega kleidid.

Muidugi kostub muusikat – lüüriilisi orkestriviise. Sammuvad piltkaunid daamid galantse häärasmeeste käevangus, saatjateks laululüügid.

Bratwurst.

Saabub *bratwurst*, mille kõrval lebab taldrikul õllega hautatud kapsas, soolakurk, marineeritud sibul, *brioche* ja magus Saksa sinep.

Saksa sinepi magustav mekk ja õllekapsa sügavus haakuvad *bratwurst*’iga valatult, viies meeled uitama. Kõrvallaudade jutuvadin on muutunud ühtlaseks uinutavaks fooniks, millest enam sõnu ei eralda. Kogu mu elu on praegu sellel taldrikul – krõpsmagusa *brioche*’i ja soolakurgi vahel. Muu ei oma tähtsust.

Magustoit – minu pahe. Selle jaoks on alati ruumi. Täielik kaloripomm, mis ühendab endas sooja ja karamellise saia koos sula-

Pain perdu.

lumivalge jäätisepalliga. Külma ja kuum – vastandid, mis sobivad ideaalselt, luues meelikõitva kontrasti. „Stalini lehmade” Anna läheks kindlasti selle *pain perdu* pärast arust ära. Satuks lausa ekstaasi.

Taldrik on peagi tühi. Ajarännak on lakanud. Rüüpan pidulikuks lõppakordiks veel viimase lonksu eksootilist *elderflower spritz*’i.

Ettekandja pärib viisakalt, kuidas toit maitset. Muidugi vastan, et hästi.

Astun välja. Räästa alt vihma kätte. Otse promenaadile, kus soolane mereõhk ninna tungib.

MARIA MAI SIIMUT

● UUS NÄITUS

Surm ja elu kunstikooli keldrigaleriis: ela, kuni saad

Liisa Leit avas 14. juulil Haapsalu kunstikooli keldrigaleriis isikunäituse „Mõlemal pool läve”, mis rändab surma ja elu ääremail.

MARIA MAI SIIMUT
mariamai@le.ee

Kuhu minna, kui silmad ütlevad maailmale „ei” ja sõnad on takerdunud sügavale hingesoppi ega taha sealt enam kunagi väljuda? Kui eluisu on otsas ja silmad tühjaks nutetud? Siis tuleb sammutud seada Liisa Leiti isikunäitusele „Mõlemal pool läve”, mis pakub veidral kombel lohutust ja haarab iga melanhooliku oma embusse, suigutab tasakesi unne ja justkui sosistab: ära muretsa, kui aeg on küps ja viimane liivatera kukkunud, siis sured ka sina, aga seni – ela!

Surm on Leiti näituse peamine märksõna. Surmale omaseid elemente leidub maa-aluses keldris kuhjaga. Kolletunud koljuluud, kuivanud taimed, savist teravaks ihutud vikat, silmist ja ninast nõrguv veri – kõik on omal kohal ja teenivad eesmärki, viies külastaja närvekõditavale retkele hauatagusesse ellu, kus leidub nii äratundmist kui ka palju võõrast.

Vikatimees kõige keskmes

Keldri keskmes seisab surilinasse mässitud savist skelett – vikatimees, kes lisaks oma põhirelvale hoiab sõrmede vahel saatusliku tähendusega liivakella, mis vihjab elu kiirele kulgemisele. Surm jõuab iga päevaga lähemale, tikub ligi, sirutab oma kondised käed ümber kaela ja kui viimane liivatera on kukkunud, võtab lõplikult enda kanda. Siis ei ole enam valikuvõimalust, tuleb manalateed minna. Aga mälestused – need jäävad.

Vikatimees keset näitusesaali oleks nagu ausammas või ood surmale, Bernt Notke „Surmatantsust” pihta pandud kamraad. Kese, mis ümbritsevad morbiidse temaatikaga maalid ja skulptuurilised kompositsioonid kokku põimib.

Tärgkab tahe läita lubivalged vahaküünlad ja jälgid, kuidas leekiv tuli tantsiskleb, milliseid varje luustikele ja närbunud taimedele heidab.

Liisa Leit oma lemmikmaali „Kormoran” kõrval.

2 X JUHAN HEPNER

Kassi pealuu ja kuivatatud roosid.

Tundlikud, ent samas vaba pintsliilöögiga loodud natüürmordid kutsuvad ligi, olgu taust siis kahkjaskollane, veinipunane või süsimust – kõik toimib.

Kunstniku sõnul paelub teda väga anatoomia, see on nagu bioloogiakunsti külge hakanud kutsehaigus.

Eriti kütkestavadki teda muidugi mõista kolbad, mis on ka siinse interjöörü vallutanud.

Neid on külluses – kormorani-dest põtradeni.

Mõni neist on end sisse seadnud maalil, kaaslasteks kelmikalt läikiv pärlikee, stinkjas kangas, vaas või linnusulg. Mõni on aga roninud hoopis iidsetele köidetetele, kuivanud rooside kõrval või sootuks arhailise peegli lähedusse. See pakub silmailu, ent samas paistab hinge pisut kripeldavat õõva.

Iga keldrigalerii nurgatagune ilmutab endas omamoodi maailma, loob uue stseeni ja mõtteladi. Tuletab meelde, et miski pole igavene, kirvega puusse raiutud, vaid kõik on pidevas liikumises. Leiti sõnul on lõpp ja surm loomulik osa elu ringkäigust. „Üritasin igasse töösse panna midagi, mis sümboliseerib nii elu kui ka surma,” ütles Leiti.

Paneb elu üle mõtisklema

Näitus paneb mõtisklema elu lühiduse üle ja kuidas see nagu liiv läbi sõrmede libiseb. Elu on habras, ajutine puhkepaus Maa peal, seda tuleb väärtustada, ent samas ei ole ka lõpp midagi katastroofilist, ennenägematult hirmsat, vaid loomulik kul.

„Mõlemal pool läve” avaldab palsameerivat mõju nii katkistele hingedele kui ka täies elujõus tantsu vihtuvatele inimestele. Tõhus valuvaigisti, mis aitab igaüht talle sobival moel, nii tõusust kui ka mõõnas.

Näitus „Mõlemal pool läve” jääb Haapsalu kunstikooli keldrigaleriis avatuks 2. augustini.

Segakoor Sonore käis Lõuna-Prantsusmaa tuuril

Segakoor Sonore andis Prantsusmaa koorifestivali käigus kolm kontserti Provence'i väikelinnades.

See festival ei ole konkurss, kus selgitatakse paremusjärjestust ja jagatakse diplomeid, pigem kontsertide sari väikelinnades, kus osalevad koorid eri riikidest. Festivalile võivad kandideerida kõik, kuid osalejad valivad korraldajad välja salvestiste põhjal.

Sonore võttis repertuaaris kaasa vaimuliku ja klassikalise koorimuusika, kus eesti autoritest olid esindatud Cyrillus Kreek, Pärt Uusberg, Urmas Sisask, Veljo Tormis jt. 3.–7. juulil planeeritud reis lühenes Prantsuse lennujuhtide streigi tõttu kahe päeva võrra. Rõõmus meel ei jätnud meid aga hetkekski maha ja ülisoe ilm tundus vähemalt esialgu Eestimaa jahedast suvest tulnule selge õnnistusena.

Esimene ülesastumine toimus Toulonist 25 km kaugusel asuvas Belgentier' kirikus, kus jagasime pooleistunnist kontserdiaega Colmcille naiskooriga lirimalt. Nende repertuaar pärines muusikalidest, filmidest ja popmuusikast ning soojendas publiku üles tuttavaid lugusid kaasa laulma ja rütmi plaksutama.

Järgmise päeva veetsime Toulonist 43 km kaugusel asuvas Cassisis, armsas sadamalinna, mille rannas oli võimalik ka suplus ära proovida ja kust tegime paadisõidu kaunile mägede vahel asuvalle sinisele laguunile. Sõit Cas-

sisi kulges mööda mägist ja voolujoonelist Lõuna-Prantsusmaa maastikku läbi väikeste külad ning viinamarja- ja oliivisalude.

Cassisis sõitsime Signes' kirikusse. Öhtustasime ja jagasime kontserdipaika kohaliku segakooriga Poly Sons, kelle repertuaari võib pidada pigem gospelmuusikaks. Nagu eelmisel öhtul, kuulas publik esinejaid kaasa elamisega ja tähelepanelikult ning aplodeeris püsti seistes, mis on esinejatele alati suur tunnustus.

Lootus, et iidne kivist kirik kontserdipaigana kuumale leevendust pakub, ei täitunud kummalgi öhtul. Nii dirigentidele kui ka laulajatele nõudis see tavapärasest suuremat keskendumist. Kõige krooniks oli aga ülev tunne ja suur rõõm oludele vaatamata täita oma eesmärki: esitada eesti kaunist koorimuusikat, nähes, kuidas see kontserdile tulnud kuulama paneb ja endasse haarab. Ja reisida koorikaaslastega, kaasas nali, naer ja tahtmine koos laulda.

Meie kohalik saatja Christian sai koorilt tänutäheks rahvusliku meene ja prantsuskeelse tänulaulu ning märkis muuhulgas, et pole varem olnud sellise grupi saatja, kellega oleks null probleemi. Ka tema oli siiralt tänulik koos veedetud aja ja kauni muusika eest.

Sügisel ootame fänne juubelikontserdile, et tähistada sonorekate kooslaulmise 30. aastapäeva.

MARE TEREPIING

Koor Sonore Prantsusmaal esinemas.

ERAKOGU

Punamütsikese mitu nägu kunstikooli näitusel

Haapsalu kunstikooli majagaleriis avati täiskasvanute joonistamiskursuse õpilaste tööde näitus „Pildilood punase mütsi ja halli kasukaga”, mis illustreerib „Punamütsikese” muinasjuttu.

Kunstikooli majagaleriis on täis melu, signat-saginat, käivad viimased ettevalmistused enne näituse ametlikku avamist.

Töid on liiga palju! Seinal ruumi liiga vähe! Tavaline kunstniimete dilemma, mis vajab lahendamist. Õnneks aega veel natuke on...

Juhendaja Aide Leit-Lepmets tuleb uhkel sammul punaste lokkide lehvides, õnnis ilme näol ja silmitses süvenenult oma õpilaste tööde vilju. On „Punamütsikesest” viidud, „Punamütsikesest”, sest just see muinasjutt oli täiskasvanutele joonistamisel muu-

Poeg imetlemas oma isa tööd.

JUHAN HEPNER

saks, inspireerivaks jõuks. Andis neile tiivad, millega lennata. Kunstisaali sõuda.

Leit-Lepmetsa sõnul andis ta oma õpilastele joonistamisel täiesti vabad käed: kõik ukse-

olid valla ja tehnikad mõeldavad. Tuli ainult fantaasia lendu lasta ja hooga tööle asuda. Näha, kuhu kujutlusvõime juhatab.

„Punamütsikesele” läheneti tööpoolest väga erinevalt. Mõni haaras pihku akvarellipintslit, teine avastas enda jaoks pastellid või söe, kolmas usaldas vanu tuttavaid värvipliiatseid. Üle ega ümber ei saadud keraamikastki. Igauks leidis endale kõige hingelähedasema eneseväljendusviisi ja -stiili. Terane silm tuvastab näitusesaalis kunstivoole gootikast naivismi.

Mõni täiskasvanud õpilane oli tööprotsessi käigus lausa nii hoogu sattunud, et lisaks seinet ilutsevatele taie-tele sündis visandiplokkide viisi joonistusi, mis terve laua enda alla vallutasid. Ainult vaata ja lehitse, kiida ja imesta! Leidus ülitäpseid harili-

kuvisandeid ja tõelist värvide üleüllust. Ega seal ainult Punamütsikesega ei piirdutud, staazikamatel joonistajatel oli kaante vahel palju üllatusi varuks.

Miks just „Punamütsike”? Leit-Lepmets vastab entusiastlikult, et seda lugu teavad ju kõik! „Kui vaadata igasuguseid illustraatorite koole või kursusi, siis nad alustavad alati „Punamütsikesest”. Seal on tohutult palju emotsioone ja väljundeid. See on lihtsalt nii rikkalik alusmaterjal, tõeline maiuspala. Igal juhul tuleb mingisugune huvitav tulemus,” leiab juhendaja. Kunstnik hindab „Punamütsikese” kujutamiseiga kaasnevat vabadust.

Vabadus ja mõttelend väljendub selgelt ka täiskasvanute taie-tes – kõigil on „Punamütsikesest” omamoodi arusaam. Mõni näeb ähmast sumepunast

kogu süinge metsatuka vahel lonkivat, teine rõõsat tüdrukutirtsu hundiga sõbralikult puu all istumas, kolmas võsaviilemit Punamütsikese ümber kerra tõmbunud, neljas avatud hundilõugu, mille vahelt veel ainult vanaema jalad paistavad.

Vaatenurki on mitu, ühte kindlat õiget vastust ei ole.

Näitus avab vaataja silmad, tutvustades juba niivõrd tuttavat muinasjuttu aina uuesti ja uuesti, kaasates värskeid motive, tähelepanekuid ja detaile. Iga maal, joonistus või keraamiline töö manab külastajale silme ette täiesti uut laadi läbitunnetatud loo.

Mõne taiese ees võib vaataja tabada end muigamas humoorika detaili üle, teise ees aga jäada tõsiseks, tunnetades loo sügavamat ja süngematki poolt.

MARIA MAI SIIMUT

Tooma tohter

Paari minuti pärast ilmus haigetallitaja. Oma pika ja laia valge põllega, mis varjas rootsi riidest hallitriibulise kleidi eest hoopis ära, tõi ta nagu rohkem valgest tuppä. Ka ta pikergune kahvatu nägu valendas Toomale juba eemalt vastu. Kuulmata

Ja Tooma laubale laskus kerge, pehme käsi. See käsi ajas Tooma põue sooja täis, nagu hääli oli ajanud ta rinna kõla täis. Ta ei märganud midagi vastata, muudkui vahtis ja kuulatas ja tundles. Siis lahkus käsi jälle, valge nägu kaugenes, kumendav põll libises eemale ja sale kuju liikus kuulmatul sammul, nagu ta oli ilmunud, jälle läbi

● **Toomas häbenes. Mitte nii**
võõra seepärast, et preili teda
ümmardas, vaid rohkem seepä-
rast, et ta oli preili ees särgiväel.

Aga ainult viieks minutiks. Siis tuli ta söögiga. See peen, õrn, valge ilming, mis ajas Tooma imetlema, millist ta nii ligidal enese juures kunagi polnud näinud, mis tema meelest senisesse ümbrusepilti nagu hästi ei sobinud, – ta kerkis uuesti üles, kandmik toitudega käes. Ja hakkas Toomast ümmardama. Kärme-
sti ja osavasti. Naerunäol ja jutukalt silmil. Road asetas ta niikauaks Tooma sāngi kõrval seisvale lauakesele, kuni ta haige, teda õlgadest upitades, istukile oli aidanud ning padjad, millele ta tühjast sāngist lisa tõi, seljatoeks püstakalt koheville oli seadnud. Ise hāālitse meelitalvalt nagu lapsele: „Sooo – sooo – nõnda – nõnda,” ja pāris, kui Toomas varjutas korraaks nāgu, kaastundlikult, hāda vastupaiste palgel: „Ai, kas oli vālus?” Siis

„Päriselt,” kinnitas musthabe. Toomal oli tundmus, nagu sureks talle värsket verd südames-

„Kuda siis!” kinnitas ka musthabe tagant, kuna ta toolidel vahel oma poolikut jalga õõtsutas. „See pusida ju kõik välja, mis inimesel ihu sees on, kopsud ja maksad ja neerud! Küll halastajapreili teile vestab, kui küsite... Ühel raskejalgsel naisel” – habemik tasandas natuke häält – „se-da rääkis mulle üks haige teisest toast – ühel naisel lõigand teine lapse kõhu seest välja, ja mõle-mad elus – naine ja laps!”

Järgneb

[illegible]

KUHU MINNA

• KINO

Haapsalu kultuurikeskuses:
„Vaiana” – 16. juulil kl 15.
„Hall ala” – 16. juulil kl 17.30.
Virginia Woolfi „Õõ ja päev” – 16. juulil kl 19.30, 19. juulil kl 13.

• FESTIVAL

Haapsalu linnuses:
17.–18. juulil džässifestival
Taff:fest, www.tafffestival.ee.
Piletid Piletikeskuses.

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum
E–P kl 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus
E–P kl 11–18. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda
K–P kl 11–18. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum
K–P kl 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum
(Kadaripiku küla, Lääne-Nigula):
R–P kl 11–17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum
(Sadama 32, Haapsalu)
T–L kl 10–18; P ja E kl 10–16.

Lihula muuseum
on avatud T–L 10–17. E-post:
lihulamuseum@laaneranna.ee.

Rõude muuseum
R–L 12–16, muul ajal ette teatades
roudemuuseum@gmail.com või
tel 683 1203, Maie.

• NÄITUSED

Lasteraamatukogus
(Wiedemanni 11)
rahvusvaheline illustratsiooninäitus
„Maagiline mets”.

Haapsalu kultuurikeskuses
ja linnagaleriis (Posti 3):
kultuurikeskuses HKHK näi-
tus „Ammetil on kuldpohi all”;
linnagaleriis Laura Põllu ja Gary
Markle'i näitus „Õrnad koletised
soojal päeval”.

Lihula muuseumis
(Lihula mõis, Linnuse tee 1):
Näitus „Lihulas sündinud loo-

dusteadlane Wilhelm Konstantin
Frommhold Petersen” püsieksposi-
tsioonis. T–L kell 10–17.

Vormsi talumuuseum
Vormsiroostlaste lugu ja eluolu
19.–20. sajandil. 1.–31.07 avatud
E–P kl 11–17. 1.–30.08 avatud
K–P kl 11–17.

Iloni Imedemaa
Ilon Wiklandi illustatsioonide näi-
tus „Röövlitütar Ronja maailmad”.
Näitus „Kogu vaates. Ilon Wiklandi
kollektsioon 20 aastat Haapsalus”.

Haapsalu raekoda
„Murtud karkude linn. Haapsalu
kuurort 200”.

Raudtee- ja sidemuuseum
Näitused Eesti raudtee ning
telefoni, raadio ja telerite ajaloost.

Haapsalu linnus
„Pool sajandit arheoloogiat
Lääne-Eestis”.

**Toimetetus on
avatud**
E–R 8.00–16.30

Kohalikud
uudised
seitse päeva
nädalas

KOOS ON SOODSAM!

Digi- ja paberlehe tellimiseks
võtke ühendust meili teel **le@le.ee**
või telefonil **473 7111**.

MÜÜK

Sakala linnukasvatus müüb laupäeval, 18. juulil LÄÄNEMAA bussipeatustes noorkanu hinnaga 7.-; sinise, rohelise ja tumepruuni munejad 10.- (munemist al. aug. II poolel): 08.00 Kullamaa kirik, 08.40 Liivi, 09.10 Martna, 09.40 Parila, 10.10 Haapsalu Tamrexi parkla, 10.50 Taebla, 11.30 Risti Krooning, 12.00 Padise Krooning. Tel 5374 1711.

PUIT

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Kask ja kuiv puu alates 65.-, transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa 3meestrist küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohale toomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

TEENUS

Teostan kvaliteetseid värvimistöid: majade, katuste, aedade värvimine. Võib pakkuda ka siseviimistlus- ja krohvimistöid. Tel 5637 1399.

Teostame majade, abihoonete ja aedade ehitusi, tänavakivide paigaldust, võtmed kätte lahendused. dekkanehitus@gmail.com. Tel 5632 7955.

Korstnapühkimisteenus ja tõmbe-probleemide lahendamine. Korstnapitside ehitus ja remont. Tel 5342 2642.

Soovite õnnitleda oma lähedasi või teile tähtsaid inimesi?

Saatke oma õnnitlused aadressile le@le.ee või helistage 473 7111.

Kallid Marje, Krete, Mikk. Sügav kaastunne **UNO PÄESKE** kaotuse puhul.

Peep, Merle, Jaak, Tiina

Mälestame sõpra ja pikaaegset trenni- ja klubikaaslast **UNO PÄESKET.** Avaldame kaastunnet lähedastele.

Pühapäevaklubi

Äkki katkes Su elulõng, Hella mälestust me sinust hoiaime...

AINO ŽUGART
2.10.1935–13.7.2026.

Ärasaattmine toimub 17.7.2026 kell 15 Hingeviuli matusebüroo leinasaalis.

Leinavad poeg ja tütar peredega

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Majade ja katuste värvimine. Tel 5822 9433.

Tehnohoov OÜ on uus töökoda Uuemõisas, mis pakub moto- ja aiatehnika remonti ja hooldust. Tel 58484247, info@tehnohoov.ee.

KAKURO NIPID JA TRIKID

Kakuro lahendamist tasub alustada kohast, kuhu saab numbrid kirjutada n-õ kindla peale, ilma oletamata.

Selliste kohtade otsimisel on abi järgmistest summade teadmisest. Numbrid ei pruugi olla muidugi allpool toodud järjekorras, kuid vähemalt on teada, et need on siiski kindlalt need numbrid.

Esimesena on toodud summa, teisena seda moodustavad arvud. Summad on rühmitatud ruutude arvu järgi.

Kaks ruutu
3 = 1 + 2
4 = 1 + 3
16 = 7 + 9
17 = 8 + 9

Kolm ruutu
6 = 1 + 2 + 3
7 = 1 + 2 + 4
23 = 6 + 8 + 9
24 = 7 + 8 + 9

Neli ruutu
10 = 1 + 2 + 3 + 4
11 = 1 + 2 + 3 + 5
29 = 5 + 7 + 8 + 9
30 = 6 + 7 + 8 + 9

Viis ruutu
15 = 1 + 2 + 3 + 4 + 5
16 = 1 + 2 + 3 + 4 + 6
34 = 4 + 6 + 7 + 8 + 9
35 = 5 + 6 + 7 + 8 + 9

Summade kasutamine
Ülaltoodud summasid saab kasutada igasugu pikkusega ruutude ridade ja veergude täitmisel ning kõiksuguste summade puhul. Mõned näited:

- kahe ruuduga rea, mille summa on 3 ja kahe ruuduga veeru, mille summa on 4, ristumiskohta sobib ainukesena number 1.
- kahe ruuduga rea, mille summa on 16, ja kahe ruuduga veeru, mille summa on 17, ristumiskohta sobib ainukesena number 9.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus ja üldehitus tööd nii sees kui väljas. Saabtehtud OÜ, tel 5454 0423.

Lammutustööd, viime ära eterniiti, rauda, ehitusprahti ja muid asju. Muud tööd. Telefon: 5802 9660.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Kolme ruuduga rida, mille summa on 6, ristub kahe ruudu pikkuse veeruga, mille summa on 12. Ristumiskohta võime kirjutada julgelt numbrit 3, sest muud ei rahulda tingimusi. Rea ülejäänud ruudud on siis vastavalt 1 ja 2 ning veeru üle jääv ruut 9.

Nelja ruuduga rea summa on 13 ja see ristub kahe ruudu pikkuse veeruga, mille summa on 16, ehk veeru arvud on 7 ja 9. Sellisel puhul on ristumiskohas kindlasti arv 7 ja ülejäänud rea arvud 1, 2 ja 3.

Viie ruuduga rea summa on 18 ja see ristub kahe ruudu pikkuse veeruga, mille summa on 17. Et viimase summa moodustavad arvud 8 ja 9, võime ristumiskohta kirjutada julgelt numbrit 8. Ülejäänud neli ruutu reas on siis 1, 2, 3 ja 4.

Puuduva numbrit kasutamine
Arvude 1 kuni 9 summa on 45. Arve on kakuros kokku üheksa. Seega leidub üheksa ruuduga reas või veerus iga arvu üks kord.

Seda teadmist saab kasutada puhul, kui on antud kaheksa ruutu ja nende summa. Seda summat arvust 45 lahutades saame teada, milline number on selles reas või veerus kindlasti puudu. Näiteks kui summa on 36, saame, et 45 – 36 = 9, ehk reast või veerust on puudu number 9.

Kui on antud seitse ruutu, annab 45 ja arvude summa vahe vihje, millised numbrid puudu võiks olla. Kui seitsme ruudu summa on 41, siis on puuduolevate arvude summa 4, ehk selles reas ei ole numbreid 1 ja 3.

Kui seitsme ruuduga rea summa on näiteks 37, on puuduolevate arvude summa 8, ehk puudu on üks järgnevaist paaridest: 1 + 7, 2 + 6, 3 + 5. Kui ristuvatest veergudest on ritta näiteks juba tulnud arvud 1 ja 2, ei saa nende paarilised 7 ja 6 enam puududa ning võib järeldada, et puudu on kindlalt 3 ja 5.

Lääne Elu

									3	17				11	17	16
								11					21			
		6	43			17	16						16			
	12					25						26				
15					18						23	3				
22					16									4		
								18								17
		13						16						3	36	
	12						11					19				
	17				10					23						
	17	6	23					17						12		
26							11					23	4	10		
12					14							18				
			29												6	16
	8				20						17	3				
	16	4	17					3	17					19		
20						20								4		
18						11										

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUSEST

Psühholoogiline nõustamine
515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (eesti k) - 5671 4273

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht kokkuleppel nõustajaga, sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave laanemaakriisiabikeskus.weebly.com/

HINGEVIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakkumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

TALLINNA KREMATORIUM

PAKUME KÕIKI MATUSETEENUSEID
HAUA-, URNI- JA TUHASTAMISMATUSED
MATUSE VORMISTAMISE VÕIMALUS INTERNETIS
KORRALDAME MATUSEID ÜLE EESTI
ÖÖPÄEVARINGNE TRANSPORT
KAKS KABELIT

www.krematorium.ee
telefon 623 8808 (24h)
Pärnamäe tee 36
Tallinn

Reakuulutus (iga avaldamine): rida 2,10 (ühes reas 33 tähemärki koos tühikutega), arvestus käib täisridade kaupa; tööotsimiskuulutus 3.- iga avaldamine. Püsikuulutuse soovist kirjuta le@le.ee. Teated: rida 3,20 (ühes reas 33 tähemärki koos tühikutega), arvestus käib täisridade kaupa. Raam ja paks kiri paberlehes lisavad igaüks hinnale 5 eurot. Rubriik „Kuhu minna”: rida 1,70 (ühes reas 33 tähemärki koos tühikutega), arvestus käib täisridade kaupa. E-post le@le.ee. Leinakuulutus, tänu ja õnnitus – väike 28.-, suur 54.- (eraisik); väike 34.-, suur 64.- (firma), suur matuseteade – 28.- (eraisik), 34.- (firma)

Haapsalus mõõdeti läbi aegade kõrgeim UV-indeks

Keskonnaagentuuri teatel mõõdeti 25. juunil Haapsalus Eesti seni kõrgeim UV-indeks, mis oli 8,9, Pärnus oli samal päeval UV-indeks 7,7. Et end kaitsta, soovib keskkonnaagentuur otsida varju ja kanda päikeseprille. Katmata ringi käia ei ole soovitatav.

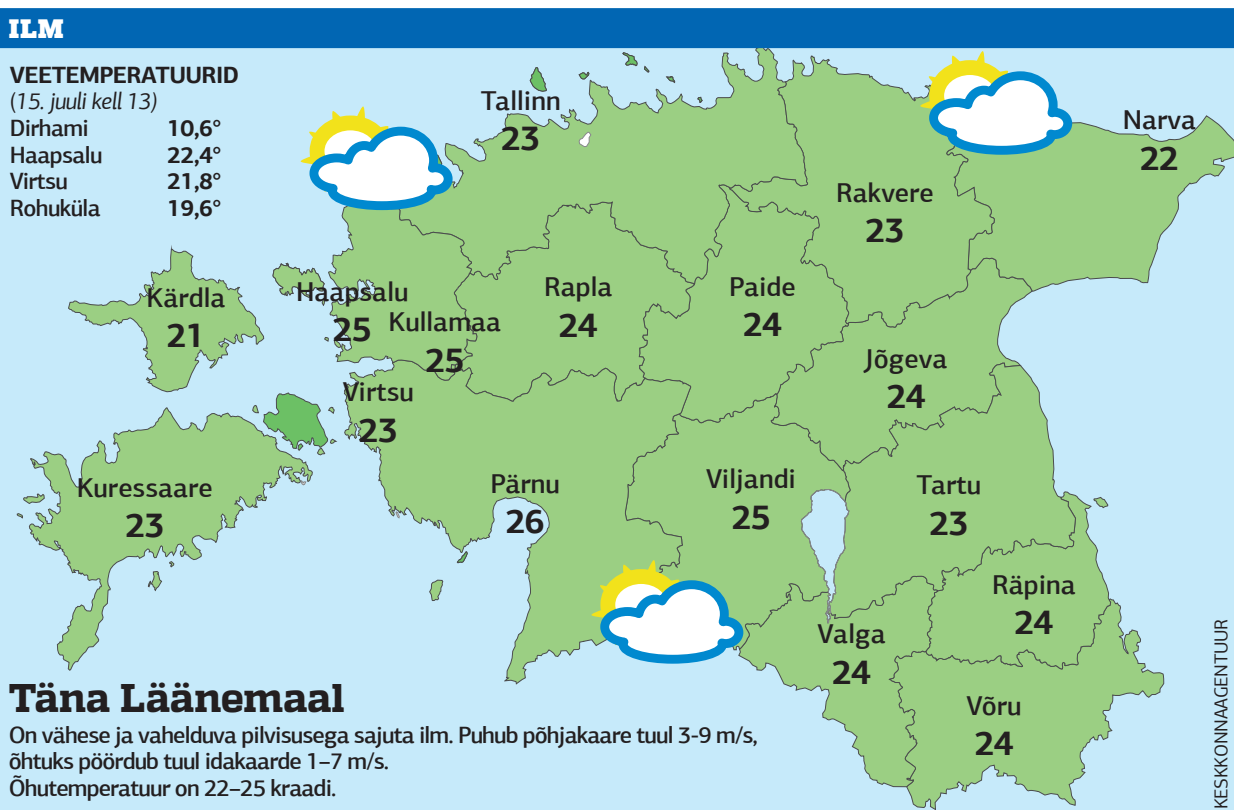
Neljapäevaks ja reedeaks prognoosib agentuur, et indeks tõuseb paiguti seitsmeni. Võrdluseks: kolmapäeva hommikul kell 11 oli see Haapsalus viis, Pärnus neli ja Tallinnas kolm.

UV-indeks näitab ultraviolettkiirguse intensiivsust – mida intensiivsem kiirgus, seda suurem oht kahjustada nahka ja silmi. 6–7 on keskkonnaagentuuri teatel kõrge, 8–10 väga kõrge ja sealt edasi ekstreemne. Kõige kõrgem on UV-indeks juunis ja juulis. Augustis hakkab see langema. Keskonnaagentuuri teatel kõikus UV-indeks Haapsalus ka rekordpäeval: kui taevase ilmused pilved, langes see kiiresti, tõustes pilvede hajudes uuesti kõrgele.

KAIE ILVES

ILM

VEETEMPERatuurID
(15. juuli kell 13)
Dirhami 10,6°
Haapsalu 22,4°
Virtsu 21,8°
Rohuküla 19,6°

Reede
lõunatuul
3-7 (10) m/s

öö päev
14°...26°

Laupäev
kagutuul
4-8 (12) m/s

17°...26°
Pühapäev
lõunatuul
2-8 (12) m/s

17°...23°
Esmaspäev
kagutuul
2-8 (12) m/s

14°...23°

Kui soovite jõuda potentsiaalse kliendini, siis tutvustage oma tooteid või teenuseid Lääne Elu veebis sisuturundusartikliga!

Lääne Elu
online.le.ee

Küsi lisa aadressil reklaam@le.ee.

TULE DOONORIKS,
kui oled terve, puhanud ja söönud, kehakaaluga üle 50 kg, 18-60aastane.

verekeskus.ee f Doonorid ja Sõbrad

Kohalikud uudised seitse päeva nädalas

KOOS ON SOODSAM!

Digi- ja paberlehe tellimiseks võtke ühendust meili teel le@le.ee või telefonil 473 7111.

HAAPSALU PERROONI KONTSERDID

16.07 RAUDSALER
17.07 NAISED KÖÖGIS
18.07 KUKERPILID
19.07 CURLY STRINGS
21.07 SADU

PERONI
NASTRO AZZURRO
ITALIANA

ALGUS 19.00 HAAPSALU RAUDTEEJAAMAS
NB! KÕIK PILETID ON ISTEKOHTADEGA! PILETID MÜÜGIL PILETILEVIS JA PILETIMAAILMAS

Lääne Elu
paber- ja digilehe hinnakiri

PABERLEHT

1 kuu	14
3 kuud	40
6 kuud	75
12 kuud	137
E-arve	12

PABER+DIGI

1 kuu	18
3 kuud	50
6 kuud	95
12 kuud	174
E-arve	15

DIGILEHT

1 kuu	9
3 kuud	21
6 kuud	39
12 kuud	76
E-arve	8

DIGILEHE PÄEVAPILET 1,60

473 7111

le@le.ee

KASTANI METSA

Tomat kg 1,19
Nektariin kg 2,50
Pühajärve toorvorstikesed 6,48/kg 2,59
Maks & Moorits, 400g Tavahind 3,90
Broileri poolkoivad marinaadis 4,32/kg 2,59
Maks & Moorits, 600g Tavahind 3,90
Klassikaline viiner 3,98/kg 1,99
Maks & Moorits, 500g Tavahind 2,99
Lastevorst 4,99/kg 2,99
Rakvere, 600g Tavahind 3,99
Kanapihvid 4,03/kg 1,29
Tallegg, 320g Tavahind 1,79

Kastani Ostukeskus - Kuuse 28 / Metsa pood - Metsa 28